

ผลคำวินิจฉัยคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า
กรณีปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์ร้านชาไข่มุก

ระหว่าง

นางสาว ก.

ผู้ร้อง

บริษัท ข.

ผู้ถูกร้อง

ข้อร้องเรียน

เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ผู้ร้องร้องเรียนต่อคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า ขอให้ตรวจสอบพฤติกรรมของผู้ถูกร้อง กรณีกลั่นแกล้งปรับปรุงเงื่อนไขสัญญาแฟรนไชส์ เมื่อผู้ร้องปฏิเสธและขอใช้เงื่อนไขสัญญาแฟรนไชส์ฉบับเดิมกลับถูกบอกเลิกสัญญาแฟรนไชส์อย่างไม่เป็นธรรมทำให้ผู้ร้องได้รับความเสียหาย

ข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริงจากการสืบสวนและแสวงหาพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องประกอบธุรกิจค้าเครื่องดื่มประเภทชานมไข่มุก ชาผลไม้ทุกชนิด ชาสมุนไพร น้ำชาปรุงสำเร็จ และจำหน่ายสิทธิประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ในฐานะแฟรนไชส์ซอร์ภายใต้เครื่องหมายบริการ “ค.” จัดทะเบียนนิติบุคคลในนามบริษัท ข. ดำเนินธุรกิจในรูปแบบแฟรนไชส์ให้แฟรนไชส์ซีต้องชำระค่าธรรมเนียมแฟรนไชส์ ค่าสิทธิในการใช้เครื่องหมายบริการและค่าการตลาด รวมทั้งมีการกำหนดรูปแบบ ขั้นตอน คู่มือปฏิบัติการ และระบบที่เรียกว่า “ระบบแฟรนไชส์ ค.” ให้แฟรนไชส์ซีต้องปฏิบัติตาม โดยผู้ถูกร้องได้กำหนดรายการวัตถุดิบบังคับซื้อไว้ในสัญญาแฟรนไชส์ จำนวน xx รายการ รวมถึงวัตถุดิบ ง. ซึ่งผู้ถูกร้องส่งผลิตจากผู้ประกอบการรายอื่น โดยบวกกำไรเพิ่มจากราคาสินค้าและวัตถุดิบในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๑๕ สาเหตุที่ผู้ถูกร้องต้องกำหนดไว้เช่นนั้น เนื่องจากวัตถุดิบที่ส่งผลิตเป็นสูตรและส่วนผสมเฉพาะที่ผู้ถูกร้องคิดค้นเองทำให้วัตถุดิบมีเอกลักษณ์และรสชาติเฉพาะตัว ซึ่งต่างจากวัตถุดิบจากผู้ผลิตอื่น หากแฟรนไชส์ซีซื้อวัตถุดิบจากท้องตลาด รสชาติ และคุณภาพของเครื่องดื่มจะไม่ได้ตามที่ผู้ถูกร้องกำหนดไว้ซึ่งจะส่งผลเสียหายต่อผู้ถูกร้องและแฟรนไชส์ซีทุกสาขา สำหรับวัตถุดิบนอกเหนือไปจากที่ระบุในสัญญาแฟรนไชส์ผู้ร้องสามารถเลือกได้ว่าจะซื้อจากผู้ถูกร้องหรือผู้จำหน่ายรายอื่น

เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ผู้ร้องได้ลงนามในสัญญาแฟรนไชส์ “ค.” กับผู้ถูกร้องเพื่อประกอบธุรกิจในฐานะแฟรนไชส์ซีร้าน ค. และในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๓ ผู้ร้องได้รับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ระบุข้อความว่า “... ปัญหาที่พบมากและถูกยกเลิกสัญญาทันที...ซื้อวัตถุดิบจากที่อื่น รายการที่ ๑ ถึง รายการที่ xx ต้องซื้อจากบริษัทเท่านั้น...” โดยไม่ได้แจ้งว่าเป็นวัตถุดิบรายการใดบ้าง ผู้ร้องจึงเข้าใจว่าผู้ถูกร้องปรับเพิ่มวัตถุดิบบังคับซื้อจากที่ระบุไว้ในสัญญาแฟรนไชส์ จึงตอบปฏิเสธและขอใช้เงื่อนไขตามสัญญาแฟรนไชส์ฉบับเดิม ต่อมาวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ผู้ถูกร้องได้เข้าตรวจประเมินร้าน ค. ของผู้ร้องพบว่า ผู้ร้องซื้อวัตถุดิบบังคับ

ที่ต้องซื้อ...

ที่ต้องซื้อจากผู้ถูกร้องกับผู้จำหน่ายอื่น โดยผู้ร้องให้การว่า ฤกษ์วัตถุดิบ ง. ดังกล่าวเป็นของน้องสาวที่ซื้อมาเพื่อทดลองประกอบเครื่องตีสำหรับตนเอง มิใช่วัตถุดิบที่ผู้ร้องตั้งใจนำมาใช้ประกอบเครื่องตีภายในร้าน ภายหลังการตรวจประเมินร้าน ผู้ถูกร้องได้โทรศัพท์พร้อมทั้งส่งข้อความยกเลิกสัญญาแฟรนไชส์ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ หลังจากนั้น จึงมีหนังสือแจ้งยกเลิกสัญญาแฟรนไชส์ฉบับจริงมาในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ โดยระบุเหตุผลว่าผู้ร้องทำผิดเงื่อนไขสัญญาแฟรนไชส์เนื่องจากไม่ใช้วัตถุดิบตามที่กำหนดไว้ในสัญญาแฟรนไชส์ ภายหลังจากยกเลิกสัญญาแฟรนไชส์ผู้ร้องยังคงมีวัตถุดิบคงเหลือ ผู้ถูกร้องไม่รับซื้อวัตถุดิบที่เหลือคืน แต่อนุญาตให้ผู้ร้องประกอบธุรกิจต่อไปได้จนถึงวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เพื่อระบายวัตถุดิบคงค้าง

สำหรับกรณีการส่งข้อความในลักษณะเพิ่มวัตถุดิบบังคับซื้อผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้ถูกร้องให้การยอมรับว่าไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวเป็นของผู้ถูกร้อง แต่ผู้ถูกร้องไม่มีนโยบายและไม่เคยให้พนักงานของผู้ถูกร้องส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวติดต่อแฟรนไชส์ซีรายใด ประกอบกับที่ผ่านมาผู้ถูกร้องไม่เคยปรับแก้ข้อสัญญาหรือรายละเอียดในเอกสารแนบท้ายสัญญาแฟรนไชส์เลย

ประเด็นวินิจฉัย

กรณีมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัย ดังนี้

๑. ผู้ร้องและผู้ถูกร้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือไม่ และการประกอบธุรกิจของผู้ถูกร้องเป็นธุรกิจแฟรนไชส์ตามประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์หรือไม่
๒. ผู้ถูกร้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดตามประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด พ.ศ. ๒๕๖๑ หรือไม่
๓. ผู้ถูกร้องกระทำการอันเป็นลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์หรือไม่

คำวินิจฉัย

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยประการแรก คือ ผู้ร้องและผู้ถูกร้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือไม่ และการประกอบธุรกิจของผู้ถูกร้องเป็นธุรกิจแฟรนไชส์ตามประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์หรือไม่

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าพิเคราะห์ข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องประกอบธุรกิจค้าเครื่องตีประเภทชานมไข่มุก ชาผลไม้ทุกชนิด ชาสมุนไพร น้ำชาปรุงสำเร็จ พร้อมทั้งจำหน่ายสิทธิในการประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ชานมไข่มุกภายใต้เครื่องหมายบริการ “ค.” ในฐานะแฟรนไชส์ซอร์ให้แก่ผู้ร้องในฐานะแฟรนไชส์ซีผ่านการทำสัญญาแฟรนไชส์ “ค.” โดยผู้ร้องต้องชำระค่าธรรมเนียมแฟรนไชส์ ค่าสิทธิในการใช้เครื่องหมายบริการ และค่าการตลาด เพื่อตอบแทนการอนุญาตให้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแฟรนไชส์ “ค.” ของผู้ถูกร้อง รวมทั้งต้องปฏิบัติตามรูปแบบ ระบบ คู่มือปฏิบัติการ และอยู่ภายใต้การส่งเสริมและควบคุมตามแผนการดำเนินงานของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องและผู้ถูกร้องจึงเป็นผู้ประกอบธุรกิจตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ และการประกอบธุรกิจของผู้ถูกร้อง

เป็นธุรกิจ...

เป็นธุรกิจแฟรนไชส์ ตามประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้า ที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ ข้อ ๒

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยประการต่อไป คือ ผู้ถูกร้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด ตามประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด พ.ศ. ๒๕๖๑ หรือไม่

เมื่อพิจารณาจากยอดเงินขายในปี ๒๕๖๑ จากข้อมูลกรมพัฒนาธุรกิจการค้าพบว่า ผู้ถูกร้องมียอดเงินขายจำนวน xx,xxx,xxx.xx บาท ซึ่งเป็นยอดเงินขายที่ไม่ถึงหนึ่งพันล้านบาท ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงมิใช่ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดตามพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕ ประกอบประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง หลักเกณฑ์การเป็นผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๑ ข้อ ๓ กรณีจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องกระทำการอันเข้าลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือไม่

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยประการสุดท้าย คือ ผู้ถูกร้องกระทำการอันเป็นลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์หรือไม่

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าพิเคราะห์ข้อเท็จจริง พยานหลักฐาน และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเห็นว่า การที่ผู้ร้องไม่ใช้วัตตุดิบ ง. โดยการพบถุงวัตตุดิบ ง. ภายในร้านของผู้ร้อง ซึ่งวัตตุดิบ ง. ถูกระบุในสัญญาแฟรนไชส์ว่าต้องซื้อจากผู้ร้องเท่านั้น พฤติการณ์ย่อมสันนิษฐานได้ว่า ผู้ร้องมีวัตตุดิบดังกล่าวไว้เพื่อใช้ประกอบเครื่องดื่มภายในร้าน แม้ผู้ร้องจะให้การว่าวัตตุดิบ ง. ที่ตรวจพบมิใช่ของผู้ร้องและผู้ร้องไม่มีความตั้งใจนำมาใช้ภายในร้านก็เป็นเพียงคำกล่าวอ้างของผู้ร้องซึ่งปราศจากการแสดงพยานหลักฐานให้เป็นที่น่าเชื่อถือ ดังนั้น การที่ผู้ร้องบอกเลิกสัญญาแฟรนไชส์เนื่องจากผู้ร้องฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามสัญญาแฟรนไชส์ “ค.” จึงเป็นการกระทำตามขอบอำนาจของสัญญาแฟรนไชส์ ซึ่งคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายพึงรู้ถึงข้อกำหนดสัญญา นับตั้งแต่วันทำสัญญา กรณีร้องเรียนจึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องมีพฤติกรรมบอกเลิกสัญญาแฟรนไชส์ ผู้ร้องเข้าลักษณะเป็นการกีดกันการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นอย่างไม่เป็นธรรม อันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่น ตามมาตรา ๕๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้า ที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๒

มติคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้ามีมติเป็นเอกฉันท์ว่า ผู้ถูกร้องบอกเลิกสัญญาแฟรนไชส์ เนื่องจากผู้ร้องมีพฤติกรรมฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามสัญญาแฟรนไชส์ “ค.” กรณีจึงไม่เข้าลักษณะการปฏิบัติทางการค้า ที่ไม่เป็นธรรมอันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นตามมาตรา ๕๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางพิจารณาการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมในธุรกิจแฟรนไชส์ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๖๒ จึงให้ยุติเรื่อง

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

๒๓ เมษายน ๒๕๖๓